

Дело C-253/23**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

20 април 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Landgericht Dortmund (Германия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

13 март 2023 г.

Ищец:

ASG 2 Ausgleichsgesellschaft für die Sägeindustrie Nordrhein-Westfalen GmbH

Ответник:

Land Nordrhein-Westfalen

Предмет на главното производство

Конкуренция — Картел — Директива 2014/104/ЕС — Обезщетение — Прехвърляне на право на иск за обезщетение за причинени от картел вреди — Активна легитимация — Колективен иск за събиране на вземания

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Тълкуване на правото на Съюза, член 267 ДФЕС

Преюдициални въпроси

1. Трябва ли правото на Съюза, и по-специално член 101 ДФЕС, член 4, параграф 3 ДЕС, член 47 от Хартата, както и член 2, точка 4 и член 3, параграф 1 от Директива 2014/104/ЕС да се тълкуват в смисъл, че не допускат тълкуване и прилагане на правото на държава членка, което не позволява на лице, което вероятно е претърпяло вреди в резултат на

нарушение на член 101 ДФЕС, установено по правно обвързващ начин въз основа на член 9 от Директива 2014/104/ЕС или на транспониращите го национални разпоредби, да прехвърли правото си на иск, по-специално в случаите на разпокъсани или разпръснати вреди, на довереник — лицензиран доставчик на правни услуги, за да може последният да го упражни, като го обедини с правото на иск на други лица, за които се твърди, че са увредени, под формата на предшестван от решение (follow-on) иск, при положение че не съществуват други равностойни законови или договорни възможности за обединяване на вземанията за обезщетение за вреди, по-специално защото такива възможности не водят до осъдителни съдебни решения или не са целесъобразни по други процесуални причини, респ. са обективно неразумни по икономически причини и поради това предявяването по-специално на иски за незначителни вреди би станало практически невъзможно или във всеки случай прекомерно трудно?

2. Трябва ли правото на Съюза да се тълкува по този начин поне когато въпросните права на иск за обезщетение за вреди трябва да се упражнят, без Европейската комисия или националните органи предварително да са приели правно обвързващо решение по отношение на твърдяното нарушение по смисъла на национални разпоредби, основани на член 9 от Директива 2014/104/ЕС (т.нар. „самостоятелен (stand-alone) иск“), при положение че по вече посочените в първия въпрос причини не съществуват други равностойни законови или договорни възможности за обединяване на вземанията за обезщетение за вреди с цел предявяването им по гражданскоправен път, и по-специално ако в противен случай преследването на нарушението на член 101 ДФЕС не би било възможно по никакъв начин, т.е. нито чрез правоприлагане по инициатива на публичноправни органи (public enforcement), нито чрез правоприлагане по инициатива на частноправни субекти (private enforcement)?

3. Ако отговорът поне на един от двата въпроса е утвърдителен, трябва ли, ако няма как да се направи съответстващо на правото на Съюза тълкуване, съответните норми на германското право да останат без приложение, като последицата от това би била цесиите поне от тази гледна точка да са действителни и да е възможно ефективно правоприлагане?

Цитирани разпоредби от правото на Съюза и международното право

Директива 2014/104/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 ноември 2014 година относно някои правила за уреждане на иски за обезщетение за вреди по националното право за нарушения на разпоредбите на правото на държавите членки и на Европейския съюз в областта на конкуренцията (наричана по-нататък „Директива 2014/104“), и по-специално членове 2, 3 и 9

Договор за функционирането на Европейския съюз (наричан по-нататък „ДФЕС“), член 101

Договор за Европейския съюз (наричан по-нататък „ДЕС“), член 4, параграф 3 и член 6

Харта на основните права на Европейския съюз, член 47

Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (наричана по-нататък „ЕКПЧ“), член 13

Цитирани разпоредби от националното право

Rechtsdienstleistungsgesetz (Закон за правните услуги, наричан по-нататък „RDG“), и по-специално:

член 1 от RDG (Приложно поле)

„(1) Този закон урежда правомощието за предоставяне на извънсъдебни правни услуги във Федерална република Германия. Той има за цел да защитава потребителите на правни услуги, правния оборот и правния ред от предоставяне на неквалифицирани правни услуги. [...]“.

член 2 от RDG (Понятие за правна услуга)

„(2) Правна услуга е [...] събирането на чужди вземания или на вземания, прехвърлени с цел събирането им за чужда сметка, когато събирането на вземания се извършва като самостоятелна стопанска дейност [...]“.

член 3 от RDG (Правомощие за предоставяне на извънсъдебни правни услуги)

„Самостоятелното предоставяне на извънсъдебни правни услуги е разрешено само доколкото то е позволено от този закон, съответно от или по силата на друг закон.“

член 10 от RDG (Правни услуги, предоставяни въз основа на специални експертни познания)

„(1) Физически и юридически лица [...], които са регистрирани от компетентния орган (регистрирани лица), могат да предоставят правни услуги въз основа на специални експертни познания в следните области: 1. услуги по събиране на вземания (член 2, параграф 2, първо изречение) [...]“.

член 11 от RDG (Специални експертни познания, професии)

„(1) Услугите по събиране на вземания изискват специални експертни познания в областите на правото, които са от значение за възложената дейност по събиране на вземания [...]“.

Rechtsdienstleistungsverordnung (Наредба за правните услуги, наричана по-нататък „RDV“), и по-специално членове 2 и 4

Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (Закон срещу ограниченията на конкуренцията, наричан по-нататък „GWB“), и по-специално членове 32, 32b и 33

Bürgerliches Gesetzbuch (Граждански кодекс, наричан по-нататък „BGB“), и по-специално членове 134 и 398

Кратко представяне на фактите и на главното производство

- 1 С иска, предявен на 31 март 2020 г., ищецът претендира въз основа на прехвърлено му право обезщетение за причинени от картел вреди от името на общо 32 дъскорезни предприятия от Германия, Белгия и Люксембург (наричани по-нататък „цедентите“). Ищецът твърди, че ответникът в нарушение на член 101 ДФЕС е уеднаквил цените, на които той и други собственици на гори в Северен Рейн-Вестфалия са продавали иглолистни дървени трупи (наричани по-нататък „дървените трупи“) в период с продължителност най-малко от 28 юни 2005 г. до 30 юни 2019 г. Собствениците на гори не предлагали самостоятелно стоките си на пазара, а възлагали на ответника да продава дървените трупи от тяхно име. По този начин ответникът договарял с купувачи цени не само за собствените си, но и за дървените трупи на другите пазарни участници — собственици на гори, и предлагал тези дървени трупи на пазара.
- 2 Bundeskartellamt (Федералната служба за защита на конкуренцията) разследва тази практика в продължение на няколко години и през 2009 г. с решение от името на ответната в настоящия случай провинция определя конкретни прагове за кооперациите за търговия с дървен материал, както и мерки за намаляване на пазарната позиция.
- 3 Дъскорезните предприятия претендират обезщетение за вредите, които са претърпели през периода след 28 юни 2005 г., тъй като са закупували дървени трупи от Северен Рейн-Вестфалия на — по техни твърдения — завишени в рамките на картел цени. Основание за вземането са няколкостотин хиляди отделни случая на закупуване от цедентите.
- 4 Всеки от тях възлага на ищеца, който съгласно Закона за правните услуги е лицензиран като т.нар. доставчик на правни услуги, да упражни правото му на иск, като за целите на предявяването го прехвърля на ищеца. Ищецът предявява правата на цедентите, като ги обединява, от свое име и на свои разноски, но за сметка на цедентите, най-напред извънсъдебно, а

понастоящем пред Landgericht Dortmund (Областен съд Дортмунд) чрез адвокат, който го представлява. Цедентите му обещаваха възнаграждение за услугата в случай на успех. Представител на ищеца в целия процес е вписано в регистъра на правните услуги „квалифицирано лице“ — германски юрист, който е положил успешно и двата държавни изпита по право, може да заема длъжност в органите на съдебната власт и има разрешение да практикува като адвокат. Ищецът е представил на лицензиращия орган подробни данни и доказателства за своята дейност и специални експертни познания.

- 5 Ответникът моли искът да бъде отхвърлен; според него обединяването на лицата, които продават дървен материал, е довело дори до понижаване на цените и така се е отразило благоприятно върху дъскорезната промишленост. Преди всичко обаче ответникът смята, че прехвърлянето на ищеца на вземанията за обезщетение е извършено в нарушение на RDG и следователно е недействително, поради което ищецът нямам активна легитимация да предяви иска.

Кратко представяне на мотивите за преюдициалното запитване

- 6 В Германия, особено в случаите на разпокъсани и разпръснати вреди, правата на иск се обединяват чрез т.нар. модели на цесия, известни също като колективен иск за събиране на вземания, и след това се предявяват по съдебен ред. В този случай лицата, за които се твърди, че са увредени, прехвърлят твърдените си вземания на лицензиран съгласно RDG доставчик на правни услуги, който ги предявява с колективен иск от свое име и на свои разноски за сметка на цедента срещу комисиона (в случай на успех).
- 7 Този подход е признат в практиката на Bundesgerichtshof (Федералния върховен съд) в различни правни отрасли, а именно в наемното право, във връзка с упражняването на правата на пътниците във въздушния транспорт, както и при искове за обезщетение за вреди в рамките на т.нар. скандал с дизеловите емисии. В правото в областта на обезщетенията за причинени от картел вреди, и по-специално в т.нар. „stand-alone“ случаи, обаче моделът на цесия се приема за недопустим в практиката на първоинстанционните съдилища; Bundesgerichtshof (Федералният върховен съд) все още не е имал повод да изрази становището си по този въпрос.
- 8 Съгласно общата разпоредба на член 398 от BGB вземането за обезщетение може да бъде прехвърлено например на доставчик на услуги по събиране на вземания за целите на събирането му. В тази насока доставчиците на услуги по събиране на вземания са лицензирани доставчици на правни услуги, на които е издадено разрешение за събиране на вземания. Това разрешение им дава право да събират (прехвърлени за целите на събирането) вземания от името на потребители на правни услуги (член 10, параграф 1, първо изречение, точка 1 от RDG във връзка с член 2, параграф 2, първо изречение

от RDG). При липса на разрешение събирането на вземания е забранено и цесията следователно е недействителна. Разрешението за събиране на вземания се издава от държавните лицензиращи органи след подаване на заявление за провеждане на процедура за лицензиране въз основа на доказани специални експертни познания (членове 11 и 12 от RDG).

- 9 Така издаденото разрешение за събиране на вземания се отнася и за извънсъдебното събиране на вземания. В практиката на върховните съдилища обаче се признава, че доставчиците на услуги по събиране на вземания по принцип могат да събират вземания и в съдебни производства, при условие че се представляват от адвокат. Доставчиците на услуги по събиране на вземания по принцип могат да събират вземания от името на няколко увредени лица, обединени в едно и също съдебно производство. (Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд), решение от 13 юни 2022 г., дело VIa ZR 418/21, juris, т. 11 и сл., т. 51 и сл. — *financialright*; Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд), решение от 13 юли 2021 г., дело II ZR 84/20, juris, т. 20, т. 49 и сл. — *Airdeal*). Това обикновено се отнася за модели, при които доставчикът на услуги по събиране на вземания поема разходите по събирането на вземанията и получава възнаграждение за дейността си само в случай на успех; според Bundesgerichtshof (Федералния върховен съд) тази практика също е допустима (Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд), решение от 13 юли 2021 г., дело II ZR 84/20, juris, т. 48 — *Airdeal*).
- 10 Според някои германски съдилища обаче тази възможност доставчици на услуги по събиране на вземания да предявяват вземания, произтичащи от прехвърлени права, не следва да е приложима по отношение на вземания за обезщетение за причинени от картел вреди. Като основание за това Landgericht Stuttgart (Областен съд Щутгарт) посочва в производство, паралелно на главното, че правото в областта на обезщетенията за причинени от картел вреди се характеризира с висока степен на сложност по-специално поради факта, че прилагането на европейското конкурентно право е в процес на развитие и обикновено води до конфликт на интереси. Освен това доставчиците на услуги по събиране на вземания обикновено не притежават специални експертни познания в тази област въпреки представените законоустановени доказателства за това (вж. по-специално Landgericht Stuttgart (Областен съд Щутгарт), решение от 20 януари 2022 г., дело 30 O 176/19, juris, т. 88 и сл. — Картел в областта на производството на дървени трупи в Баден-Вюртемберг; Областен съд Майнц (Landgericht Mainz), решение от 7 октомври 2022 г., дело 9 O 125/20 — Картел в областта на производството на дървени трупи в Райнланд-Пфалц, juris).
- 11 Според запитващата юрисдикция това становище е правилно поне когато, както по настоящото дело, е налице т.нар. „stand-alone“ случай. Такова дело изисква комплексно разглеждане на голям брой аспекти, които не принадлежат основно на гражданското право. Изглежда, че такива случаи

значително надхвърлят границата на извънсъдебните дейности, които съгласно член 2, параграф 2 от RDG е възможно да бъдат определени като услуги по събиране на вземания, а именно свързаните със събиране на вземания правна оценка и консултация, предоставени от специалист с експертни познания по смисъла на членове 11 и 2 от RDG във връзка с членове 2 и 4 от RDV.

- 12 Тъй като съгласно член 134 от BGB правна сделка, която нарушава законова забрана, е недействителна, една от последиците от това би била недействителност на цесиите като такива. Ето защо настоящият иск за обезщетение за причинени от картел вреди би трябвало да бъде отхвърлен без по-нататъшно разглеждане по същество поради липса на активна легитимация.
- 13 В Германия липсват други допустими и също толкова ефективни начини за упражняване на права в случаите на разпокъсани или разпръснати вреди, причинени от нарушение в областта на картелното право. По-специално все още нетранспонираната в Германия Директива (ЕС) 2020/1828 не е приложима към иски за обезщетение за причинени от картел вреди (член 2, параграф 1 във връзка с приложение I към тази директива), а колективният иск по националното право съгласно член 33, параграф 4 от GWB е неприложим в случаи на иск за обезщетение.
- 14 Основната характеристика на вредите, които се определят като разпръснати, е, че претърпяната от отделното увредено лице вреда е незначителна, но прибавена към тази на всички увредени лица, формира вреда с голям размер; отделната вреда е толкова незначителна, че за увреденото лице е икономически неразумно да я предявява поради неблагоприятно съотношение между риск от разходи и полза. Поради особените структури на разходите и рисковете при съдебните спорове за причинени от картел вреди в Германия дори за лица, претърпели вреда от картел на стойност например от 200 000 до 300 000 евро, колективният иск за събиране на вземания представлява единственият икономически разумен и практичен начин да се претендира обезщетение за тези вреди.
- 15 Въпреки това запитващата юрисдикция счита, че разпоредбите на RDG я задължават да приеме цесията за недействителна поне в т.нар. „stand-alone“ случаи като настоящия. Ето защо решението на настоящия спор зависи изцяло от отговорите на поставените въпроси. По-специално, ако Съдът на ЕС стигне до извод, че правото на ЕС допуска описаното по-горе тълкуване на RDG, това тълкуване би довело до недействителност на цесиите и следователно до отхвърляне на целия иск.
- 16 Ако Съдът на ЕС пък заключи, че на въпросите трябва да се отговори утвърдително и че правото на Съюза не допуска описаното тълкуване на RDG, тогава — тъй като според запитващата юрисдикция тълкуване в съответствие с правото на ЕС е изключено като тълкуване *contra legem* на

националното право (вж. в този смисъл решения на Съда на ЕС от 4 юли 2006 г., *Adeneler и др.*, C-212/04, EU:C:2006:443, т. 110, от 4 март 2020 г., *Bank BGŻ BNP Paribas*, C-183/18, EU:C:2020:153, т. 67, и по-специално от 6 октомври 2021 г., *Sumal*, C-882/19, ECLI:EU:C:2021:800, т. 72) — RDG трябва да се остави без приложение в настоящия случай, поради което цесиите в това отношение ще трябва да се считат за действителни.

- 17 Запитващата юрисдикция има сериозни съмнения дали забраната за събиране на вземания за обезщетения за причинени от картел вреди, особено в т.нар. „stand-alone“ случай, е в съответствие с правото на Съюза. Запитващата юрисдикция счита, че забраната за събиране на вземания за обезщетения за причинени от картел вреди, която съгласно практиката на съдилищата, които разглеждат дела за причинени от картел вреди в Германия, произтича от RDG, нарушава: (1) Директива 2014/104, (2) принципа на ефективност съгласно правото на ЕС и (3) принципа на ефективна съдебна защита.
- 18 1. На първо място, съществуват съмнения дали забраната за събиране на вземания за обезщетения за причинени от картел вреди е съвместима с член 3, параграф 1 във връзка с член 2, точка 4, предложение трето от Директива 2014/104. Тези приложими в случая *ratione temporis* разпоредби потвърждават признатото в постоянната съдебна практика право на увредените лица да получат обезщетение в пълен размер за причинени от картел вреди и включват в неговия обхват и лицата, правоприемници „на лице, за което се твърди, че е увредено, включително и лицето, придобило правото на иск“.
- 19 Член 3, параграф 1 от Директива 2014/104 изисква „всяко физическо или юридическо лице, което е претърпяло вреда, причинена от нарушение на конкурентното право, [да] може да претендира и да получи обезщетение в пълен размер за тази вреда“. Това право на обезщетение в пълен размер има и лицето, на което увреденото лице е прехвърлило правото си на иск. Член 2, точка 4, предложение трето от Директива 2014/104 изрично предвижда, че „иск за обезщетение за вреди“ означава иск съгласно националното право, с който пред национален съд се предявява претенция за претърпени вреди [...] от физическо или юридическо лице, което е правоприемник на лице, за което се твърди, че е увредено, включително и лицето, придобило правото на иск“.
- 20 Според запитващата юрисдикция именно приетото впоследствие в член 2, точка 4 от Директива 2014/104 предложение трето показва, че моделите на цесия като разглеждания в настоящия случай са били замислени от европейския законодател и добавени като средство за ефективно упражняване на правото на иск към вече предвиденото в предложението второ правило за процесуалната субституция.

- 21 Изглежда, че защитата на модела на цесия в Директива 2014/104 е необходима и за постигане на целите на тази директива, а именно „да се гарантира, че навсякъде в Европа лицата, понесли вреди вследствие на нарушаване на правилата за конкуренция на ЕС, имат достъп до ефективни механизми за получаване на пълно обезщетение за понесените вреди“ (Комисия, Предложение за Директива 2014/104, COM(2013) 404 final, стр. 5).
- 22 Моделите на цесия са признати като възможност за упражняване на правото на иск в други държави членки, например в Нидерландия, Австрия и Финландия. Приета в Германия забрана в това отношение би навредила на ефективното и еднакво прилагане на правото в областта на конкуренцията и същевременно би могла да доведе до нежелателно търсене на най-благоприятния съд („forum shopping“).
- 23 Почти едновременно с публикуването на Директива 2014/104 в Официален вестник генералният адвокат на Съда на ЕС подчертава по дело CDC Hydrogen Peroxide, че появата на доставчик на услуги по събиране на вземания като ищец, „чийто предмет на дейност е групиране на активите, основани на вземания за обезщетение, произтичащи от нарушения на правото на конкуренция на Съюза, [изглежда] свидетелства за това, че в случаите на по-сложни нарушения на конкуренцията е неразумно [цедентите] да преследват самостоятелно и индивидуално различните нарушители от такъв тип“ (генерален адвокат N. Jääskinen, заключение от 11 декември 2014 г., C-352/13, EU:C:2014:2443, т. 29). От това становище на генералния адвокат става ясно, че изглежда е налице и значителна рационална необходимост от обединяване на искове чрез цедиране на вземания.
- 24 2. Освен това има съмнения дали забраната за събиране на вземания за обезщетения за причинени от картел вреди е съвместима с принципа на ефективност съгласно член 101 ДФЕС и член 4, параграф 3 ДЕС.
- 25 Член 101 ДФЕС има директен ефект в отношенията между частноправните субекти, като им предоставя права, които националните юрисдикции трябва да охраняват. Съгласно постоянната практика на Съда на Европейския съюз практическата ефективност на забраната на картелите изисква „всеки“ да може да претендира пълно обезщетение за вредите, които е претърпял в резултат на нарушение на картелното право (постоянна съдебна практика; решения на Съда на ЕС от 20 септември 2001 г., Courage, C-453/99, EU:C:2001:465, т. 23, т. 26 и сл., от 13 юли 2006 г., Manfredi, C-295/04, EU:C:2006:461, т. 90 и сл., т. 95, т. 100 и сл., от 12 декември 2019 г., Otis, C-435/18, EU:C:2019:1069, т. 22, и от 6 октомври 2021 г., Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, т. 32).
- 26 Съгласно постоянната практика на Съда на Европейския съюз националните юрисдикции, натоварени с прилагането в рамките на своята компетентност на картелното право на Съюза, трябва да гарантират, че упражняването на

предоставените от правото на Съюза права не е практически невъзможно или прекомерно трудно; в това отношение е възможно по-висшите по ранг изисквания на правото на Съюза да ограничат и процесуалната автономия на държавите членки. В тази насока националните юрисдикции трябва не само да осигурят „пълното действие“ на правото на Съюза и да защитават правата, които член 101 ДФЕС предоставя на физическите лица, но и да предотвратяват всяко вече започнало отслабване, намаляване и дори застрашаване на пълното действие на правото на Съюза (решение на Съда на ЕС от 13 юли 2006 г., *Manfredi*, C-295/04—C-298/04, EU:C:2006:461, т. 89; за правото извън областта на обезщетенията за причинени от картел вреди вж. и решения от 19 юни 1990 г., *Factortame*, C-213/89, EU:C:1990:257, т. 20, и от 9 март 1978 г., *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, т. 21/23 и сл.; вж. и заключението на генералния адвокат G. Pitruzzella от 8 септември 2022 г., *Repsol*, C-25/21, EU:C:2022:659, т. 84). В този контекст отделните елементи не трябва да се разглеждат изолирано, а по-скоро, за да се осигури ефективност, трябва да се постави въпросът дали националната правна уредба относно възможностите за съвместно упражняване на правото да се иска обезщетение за причинени от картел вреди „в тяхната цялост“ прави упражняването на правата, предоставени от правото на Съюза, практически невъзможно или прекомерно трудно (решение на Съда на ЕС от 28 март 2019 г., *Cogeco*, C-637/17, EU:C:2019:263, т. 45; заключения на генералния адвокат J. Kokott, от 17 януари 2019 г., *Cogeco*, C-637/17, EU:C:2019:32, т. 81, и от 14 октомври 2004 г., *Berlusconi и др.*, C-387/02, EU:C:2004:624, т. 109).

- 27 В Германия ефективното прилагане на картелното право от частноправен субект в случаите на разпокъсани или разпръснати вреди е възможно само чрез разглеждания в настоящия случай модел на цесия. Без този инструмент потенциално увредените лица нямат реална възможност да упражняват по практичен и ефективен начин евентуални права на иск.
- 28 Предявяването на иски за обезщетение за причинени от картел вреди е фактически, икономически и правно сложно и поради това продължително, скъпо и рисковано. Тези усилия, които струват много време и средства, както и рискът при съдебен процес, оказват възпиращ ефект, особено върху потребителите, но също и върху малките и средни предприятия, поради което често правата на иск не се упражняват поради рационална апатия (вж. заключението на генералния адвокат N. Jääskinen от 11 декември 2014 г., *CDC*, C-352/13, EU:C:2014:2443, т. 29). Тази рационална незаинтересованост може да бъде преодоляна единствено чрез колективно упражняване на права на иск и свързаното с това поделение на разходите за експерти и правни консултанти, както и на риска (при съдебен процес) (генерален адвокат J. Kokott, заключение от 29 юли 2019 г., *Otis*, C-435/18, EU:C:2019:651, т. 88; генерален адвокат N. Jääskinen, заключение от 11 декември 2014 г., *CDC*, C-352/13, EU:C:2014:2443, т. 29).

- 29 Всички тези проблеми стават наистина сериозни в т.нар. „stand-alone“ случаи, тъй като тогава отделното лице, за което се твърди, че е увредено, дори не може да се опре на решението на органите за защита на конкуренцията, което е правно обвързващо в спора за обезщетение за причинени от картел вреди. Напротив, в този случай то дори носи тежестта да докаже нарушението на картелното право. Това фактически е свързано със значителни трудности, което емпирично се потвърждава дори само от обстоятелството, че на практика почти не се предявяват самостоятелни (stand-alone) иски.
- 30 Същевременно в случаите, когато органите за защита на конкуренцията не се намесват, правоприлагането от страна на частноправни субекти е единствената възможност да се постигне целта на правото на Съюза от общ интерес за защита на конкурентния пазарен ред и за предотвратяване на участие в потенциален картел. Следователно за прилагането на картелното право предявяването на самостоятелен (stand-alone) иск е задължително не на последно място и с оглед на ограничения капацитет на органите, поради което положението на ищите, които предявяват самостоятелни (stand-alone) иски, не бива допълнително да се влошава спрямо това на ищите, които предявяват предшествани от решение на органите (follow-on) иски (вж. вече посоченото заключение на генералния адвокат J. Kokott от 17 януари 2019 г., Cogeco, C-637/17, EU:C:2019:32, т. 52).
- 31 Не на последно място, обединяването на права на иск предотвратява и многократното събиране на едни и същи доказателства и риска от различни решения на няколко съдилища по едни и същи сложни правни и фактически въпроси в паралелни правни спорове.
- 32 Претеглянето на интереса от ефективно прилагане на правото на Съюза (в случая на член 101 ДФЕС) спрямо целите на ограничаващата ефективността национална правна уредба (в случая на RDG) води до недвусмислен превес на интереса от прилагане на правото на Съюза.
- 33 3. И накрая, съществуват съмнения дали произтичащата от RDG поне за самостоятелни (stand-alone) иски забрана за събиране на вземания за обезщетения за причинени от картел вреди не нарушава правото на евентуално увреденото лице на ефективна съдебна защита (член 47, параграф 1 от Хартата на основните права; член 6, параграф 3 ДЕС, член 13 от ЕКПЧ).
- 34 Правото на ефективна съдебна защита изисква ефективни правни средства за защита, които да са действително подходящи за установяване на защитеното от правото на Съюза правно положение. По своето съдържание правото на ефективна съдебна защита трябва най-малкото да е в съответствие с принципа на ефективност. Това включва и гаранцията, че прекомерни финансови рискове не възпират потребителите на правни услуги от правоприлагане. Ето защо националното право не бива да предоставя само

такива правни средства за защита, които излагат потребителите на правни услуги на риска да се окажат в по-неблагоприятно положение, ако предявят иска, спрямо това, в което биха се намирали, ако не бяха го предявили (решения на Съда на ЕС от 15 април 2008 г., *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, т. 51, от 21 ноември 2002 г., *Cofidis*, C-472/00, EU:C:2002:705, т. 34, от 25 ноември 2008 г., *Heemskerk*, C-455/06, EU:C:2008:650, т. 47, и от 24 март 2009 г., *Danske Slagterier*, C-445/06, EU:C:2009:178, т. 63).

- 35 Тези изисквания обаче няма да са изпълнени, ако за упражняването на права в случаите на разпокъсани и най-вече разпръснати вреди евентуално увредените лица са лишени от модела на цесия като единственото ефективно правно средство за защита и ако им е оставена възможността да претендират за обезщетение само чрез индивидуални иски. Дори да успеят да направят това, преодолявайки „рационалната незаинтересованост“, те ще трябва да понесат за икономически експерти и специализирани правни консултанти разходи, които често са непропорционални на цената на иска в съответното индивидуално производство. При самостоятелни (*stand-alone*) производства освен това ще им се наложи най-напред да установят дори срещу съответните разходи нарушението на картел като такова, след това подробно да го анализират и накрая да го представят и докажат в съда.